

6. nedeľa v Cezročnom období

Jer 17, 5-8
Ž 1, 1-2. 3. 4+6
1 Kor 15, 12. 16-20
Lk 6, 17. 20-26

Na našej ceste Evanjeliom podľa Lukáša v Cezročnom období nás Ježiš aj naďalej učí, že jeho kráľovstvo, Božie kráľovstvo, nenapĺňa množstvo našich očakávaní a stereotypov. Typické znaky „požehnaní“ (zdravie, bohatstvo, prosperita, moc) sú v ňom odsúdené na „beda“, a naopak to, čo sa normálne považuje za „prekliatie“ (slabosť, choroba, chudoba, pokorenie), je znakom šťastia a radosti. Čo sa to deje? Ježišovo učenie prevracia všetko naruby a núti nás hlbšie sa zamyslieť nad tým, kto je Boh a kto sme my.

Čítanie z Knihy proroka Jeremiáša / Jer 17, 5-8

Toto hovorí Pán: „Zlorečený človek, ktorý sa spolieha na človeka; telo urobil svojou oporou a jeho srdce sa vzdáľuje od Pána. Bude ako tamariška na púšti, neuzrie prichádzať blaho, svoj domov bude mať v suchopárnej pustatine, v zemi soľnatej, kde sa nedá bývať.

Požehnaný človek, čo dúfa v Pána, Pán bude jeho oporou.

Bude ako strom zasadený pri vode, ktorý k potoku vystiera korene; nebude sa báť, keď príde horúčosť, jeho lístie zostane zelené; ani v suchom roku nebude mať starosti a neprestane rodiť ovocie.“

Prorok Jeremiáš mal veľmi ťažký život, pretože kázal ľudu Judska v posledných rokoch Dávidovho kráľovstva (597–587 pred Kr.) a musel byť svedkom finálneho obliehania, hladomoru, pádu a zničenia svätého mesta Jeruzalema. Jeho súčasníci navyše odmietali jeho výzvu na pokánie a prenasledovali ho jednak náboženské, ale aj civilné authority. Zomrel v Egypte, kde stále napomínal judský ľud, ktorý tam ušiel a jeho vzal násilím so sebou, hoci proti takému postupu protestoval.

V štvrtú nedeľu cez rok sme videli, že Jeremiáš sa v mnohom podobá na nášho Pána. Obaja kázali proti kráľovmu domu, kňazom, ako aj chrámovému obchodovaniu svojej doby, a obaja čelili smrteľným hrozbám od úradov. Ani jeden z nich počas svojho pozemského života nezažil pohodlie, pokoj alebo prosperitu.

Jeremiášovo prococtvo z dnešného prvého čítania je preto pozoruhodné. Povrchným pohľadom by sa mohlo zdať, že to jeho život bol ako „tamariška na púšti“, on však videl hlbšie: v skutočnosti tým kríkom bez ovocia, „v zemi soľnatej“, je ten, kto sa spolieha na ľudí a na prirodzené sily („telo urobil svojou oporou“), kým—napriek všetkému zdaniu - ten, kto dôveruje v Pána, je ako zelený strom, ktorý si zachováva listy a ovocie aj v čase sucha.

Stojí za povšimnutie, že Jeremiáš vo svojom prococtve nehovorí, že ten, kto sa spolieha na Pána, nezakúsi horúčavu alebo sucho, ale to, že aj napriek nim zostane zelený. To znamená, že ten, kto sa učí v modlitbe čerpať silu iba od Pána, dostáva silu, aby zniesol utrpenia svojho života bez toho, aby stratil vieru alebo nádej, pretože sa pozerá dopredu na to, čo nie je viditeľné očiam.

Responzóriový žalm / Ž 1, 1-2. 3. 4+6

R.: Blažený človek, čo v Pána skladá dôveru.

*Blažený človek, čo nekráča podľa rady bezbožných †
a nechodí cestou hriešnikov, *
ani nevysedáva v kruhu rúhačov,
ale v zákone Pánovom má záľubu *
a o jeho zákone rozjíma dňom i nocou. R.
Je ako strom zasadený pri vode, *
čo prináša ovocie v pravý čas,
a jeho lístie nikdy nevädne; *
darí sa mu všetko, čo podniká. R.
No nie tak bezbožní, veru nie; *
tí sú ako plevy, čo vietor ženie pred sebou.
Nad cestou spravodlivých bedlí Pán, *
ale cesta bezbožných vedie do záhuby. R.*

Náš responzóriový žalm znie veľmi podobne ako Jeremiášovo proroctvo. V skutočnosti je možné, že jedno ovplyvnilo druhé (buď Jeremiáš citoval žalm, alebo žalmista Jeremiáša). V každom prípade však 1. žalm niečo pridáva k prorokovej predpovedi. Jeremiáš opisuje spravodlivého človeka, ktorý prekvitá ako zelený strom, ako toho, „čo dúfa v Pána“, ale žalmista dodáva, že „o jeho zákone rozjíma dňom i nocou“.

Na jednej strane môžeme slová o „zákone Pánovom“ chápať ako odkaz na Písmo. Tak by blažený muž bol tým, kto rozjíma o Písme, číta ho, premýšľa nad ním a učí sa ho naspamäť. Tak to robili veľkí svätci, a my katolíci si potrebujeme obnoviť zvyk rozjímať a memorovať Sväté písmo.

Na druhej strane môžeme „Pánov zákon“ brať špecificky ako morálny zákon, ktorý učí Sv. Písmo. V dnešnej dobe sa slovo „zákon“ spája so zlými emóciami, a to aj vo vnútri aj mimo Cirkvi, keďže mnohí, a dokonca aj teológovia a klerici, ho nesprávne a zavádzajúco stavajú do protikladu k „láske“, akoby bolo vôbec možné, že by požiadavky morálneho zákona („správne“ konanie) boli na opačnom brehu ako postupy lásky (tomu, čo sa koná „z lásky“).

Realita je však taká, že morálne správna vec je vždy synonymom k láskyplnej veci. Naším naozajstným problémom je, že takmer všetci stotožňujeme „milotu“ s láskou, a preto sa len zriedka odvážime mať naozaj dostatok lásky a povedať ľuďom v ťažkých situáciách pravdu. Namiesto toho sa väčšinou rozhodneme byť milí a hovoriť ostatným lži, ktoré chcú počuť, a vďaka ktorým bude náš život aj naďalej pohodový. Ale klamať alebo prehliadať lož a faloš nie je nikdy prejavom lásky, je to prejav zbabelosti.

Náš Pán nám v tom dáva príklad. Hoci on bol vtelenou Láskou, nevyhýbal sa tomu, aby hovoril pravdu farizejom, zákonníkom a iným, ktorých spása bola ohrozená. Mám pocit, že my sa často domnievame, že Ježiš jednoducho farizejov nemal rád, ale v skutočnosti ich miloval a chcel, aby boli spasení. Preto s nimi hovoril tak dôrazne a priamo.

Nech ľudia v Cirkvi i mimo nej hovoria čokoľvek, požehnaný je ten človek, ktorý miluje a intenzívne rozjíma nad Božím morálnym zákonom, ako ho podáva Sväté písmo a náuka Cirkvi. Môžu ho prenasledovať kňazi i králi, ako to zažil Jeremiáš, ale on nájde silu v Bohu a dostane sa mu večného požehnanie.

Čítanie z Prvého listu svätého apoštola Pavla Korinťanom / 1 Kor 15, 12. 16-20

Bratia, ak sa hlása, že Kristus bol vzkriesený z mŕtvych, akože niektorí z vás hovoria, že zmŕtvychvstania niet?

Lebo ak mŕtvi nevstávajú, nevstal ani Kristus. A keď Kristus nevstal, vaša viera je márna a ešte stále ste vo svojich hriechoch. Potom aj tí, čo zosnuli v Kristovi, sú stratení. Ak len v tomto živote máme nádej v Kristovi, sme najúbohejší zo všetkých ľudí.

Ale Kristus vstal z mŕtvych, prvotina zosnulých.

Na prvý pohľad naše druhé čítanie nemá žiadny súvis s prvým a s evanjeliom, ale keď sa nad ním hlbšie zamyslíme, môžeme nájsť hlboké spojenie. Sv. Pavol zdôrazňuje, že naša viera je postavená na nádeji vo vzkriesenie, a že bez nej je prázdna a my sme najpoľutovanejšia zosnulých zo všetkých ľudí. Prečo? Pretože v tomto živote sa nebudeme tešiť odmene za dobro, ktoré konáme, a za svätosť, ktorú získame. Náš svet trestá dobrotu a svätosť, a navonok sa veľakrát dostáva najhorších trápení tým, ktorí dôverujú Bohu a držia sa jeho zákona.

Načo sa tak potom správať? Má to zmysel, iba ak jestvuje nejaká nádej mimo tohto života. Iba vtedy, ak existuje vzkriesenie a život budúceho veku, v ktorom Boh požehná tých, čo ho milujú, skúsenosťou jeho vlastnej prítomnosti. Sv. Pavol nám pripomína nádej budúceho života, vďaka ktorej zostáva veriaci „zeleným“ a prekypuje nádejou aj vtedy, keď ho obklopuje „horúčava“ a „sucho“.

Čítanie zo svätého Evanjelia podľa Lukáša / Lk 6, 17. 20-26

Ježiš s Dvanástimi zostúpil dolu a zastal na rovine i veľký zástup jeho učeníkov a veľké množstvo ľudu z celej Judey i z Jeruzalema aj z týrskeho a sidonského pobrežia.

On uprel oči na svojich učeníkov a hovoril: „Blahoslavení chudobní, lebo vaše je Božie kráľovstvo.

Blahoslavení, ktorí teraz hladujete, lebo budete nasýtení.

Blahoslavení, ktorí teraz plačete, lebo sa budete smiať.

Blahoslavení budete, keď vás budú ľudia nenávidieť, keď vás vylúčia spomedzi seba, potupia a ako zlo zavrhnú vaše meno pre Syna človeka. Radujte sa v ten deň a jasajte, lebo máte veľkú odmenu v nebi! Veď to isté robili ich otcovia prorokom.

Ale beda vám, boháči, lebo už máte svoju útechu!

Beda vám, čo ste teraz nasýtení, lebo budete hladovať!

Beda vám, čo sa teraz smejete, lebo budete žialiť a plakať!

Beda, ak vás budú všetci ľudia chváliť, lebo to isté robili ich otcovia falošným prorokom!”

Toto známe Lukášovo „kázanie na rovine“ sa v mnohom podobá, ale i líši od známejšej „Reči na hore“ u sv. Matúša (Mt 5-7). Blahoslavenstvá z nášho dnešného evanjelia sú ozvenou slávnejších blahoslavenstiev u Mt 5,1-9, avšak u Matúša Pán nazýva blahoslavenými „chudobných v duchu“, kým tu, u Lukáša, jednoducho „chudobných“.

Podobnosť a rozdiely sa obyčajne vysvetľuje tak, že sú to dva zmätené a pozmenené záznamy tej istej udalosti. Lukáš možno niečo preberá od Matúša, ale mení miesto a znenie Pánových slov tak, aby zodpovedali jeho zámerom, alebo je možné, že obaja čerpajú z toho istého zdroja, no každý z nich ho kreatívne prepracúva. Avšak voľne beletrizovať Ježišov život nie je v zhode s vedením Ducha Svätého (ktorý je Pravdou samotnou), ani s pozíciou učeníka. Preto sú pre mňa tieto zvyčajné vysvetlenia nepresvedčivé.

Ježiš v skutočnosti takmer určite podával to isté základné učenie alebo „kázanie“ pri mnohých príležitostiach na mnohých miestach Izraela, prispôsobujúc sa času, miestu a poslucháčom. Matúš zaznamenáva jednu podobu Ježišovho posolstva, ktorú predniesol na hore v Galilei, kým Lukáš spisuje iné prevedenie základného učenia, ktoré zaznelo pri inej príležitosti, na bližšie nešpecifikovanej rovine, krátko po tom, ako si Ježiš vybral Dvanástich.

Ježiš pri tejto udalosti učí, že tí, ktorí v tomto živote zakusujú chudobu, hlad, žiaľ a prenasledovanie pre „Syna človeka“, ktorým je on sám, sa majú radovať, pretože tieto utrpenia sú znamením, že sú na správnej ceste a dostanú spravodlivú odmenu v „nebi“. Na druhej strane však tí, ktorí žijú v bohatstve, prepychu a sláve, by sa mali vážne obávať o svoju večnú spásu, pretože tie isté znaky vonkajšieho šťastia v dejinách spásy často sprevádzali falošných prorokov a iných „podvodníkov“.

Ježišove slová môžu priniesť skutočné vytriezvenie aspoň tým z nás, ktorí si do istej miery viditeľne užívajú „úspech“ vo svete. Podľa Ježiša vonkajšok často klame; naozaj blahoslavení sú tí, ktorých pokladajú za zjavne prekliatych, a tí, ktorí pôsobia ako blažení, riskujú, že budú prekliati. Musíme teda predefinovať „úspech“ a prehodnotiť, čomu vzdávame česť a nad čím nariekame. Je bežné, že aj my sa riadime bežnou praxou tohto sveta, lamentujeme nad ťažkosťami, s ktorými sa stretáme, a závidíme tým, ktorí navidomoči prosperujú. Čítania dnešnej sv. omše nás vyzývajú spytovať si svedomie:

Mohla by sa miera úspechu alebo prosperity, ktorým sa teším, pripísať skutočnosti, že sa verejne nepriznávam k Ježišovi, ale jednoducho sa správam a hovorím ako okolitý svet?

Na druhej strane, mohli by žiaľ a trápenie, ktoré znášam, byť vlastne znamením Božej lásky a odmeny, ktorú má pre mňa pripravenú v budúcom živote?

Nenechávam sa oklamať tým, aby som svoj život a život ostatných hodnotil(a) podľa materiálnych dobier a iných hmatateľných znakov zdravia a prosperity?

A napokon, som mužom alebo ženou, ktorý/á dôveruje Pánovi, má záľubu v jeho zákone, a rozjíma o jeho slove dňom i nocou? Ak nie, čomu dôverujem?